

Marginalije o življenju nesigurnosti vjere i sigurnosti religije

Ante Škember

Kada govorimo o vjeri treba poći od Poslanice Hebrejima sv. Pavla apostola čije prvo poglavlje glasi:

»Pošto je Bog nekoć u mnogo navrata i na mnogo načina govorio ocima po prorocima, u ovo posljednje vrijeme progovori nama po Sinu, koga postavi baštinikom svega, po kome i stvori svijet. On je sjajnost njegove Slave te slika i prilika njegova bića; on svemir uzdržava svojom moćnom riječi i, pošto očisti od grijeha, sjede zdesna Veličanstva u visini i postade toliko uzvišeniji od anđela koliko je odličniji od njih baštinió Ime. Jer, kojemu anđelu ikada reče:

Moj si Sin ti;

ja te danas rodih,

i dalje:

Ja ću mu biti Otac

i on će mi biti Sin?

'A kad ponovno uvede Prvorodenca u svijet, reći će:

Neka mu se poklone anđeli Božji!

I s obzirom na anđele veli:

On anđele svoje čini vjetrovima,

a sluge svoje plamenom ognjenim;

a s obzirom na sina:

Prijestolje tvoje, Bože, stoji za vijeke vjekovne.

I:

Pravedno žezlo, žezlo je tvoga kraljevstva.

Ljubiš pravednost, a mrziš bezakonje,

zato tebe, Bože, Bog tvoj pomaza uljem radosti,

a ne drugove tvoje.

I:

Ti si, Gospodine, u početku udario temelj zemlji,

a nebesa su djelo ruku tvojih.

Ona će nestati, a ti ostaješ.

I sva će zastarjeti kao haljina.

Smotat ćeš ih kao plašt,

i kao haljina bit će promijenjena,

a ti ostaješ isti, i tvoje godine neće prestati.

*A kojemu je od anđela ikada rekao:
Sjedni mi zdesna,
dok ne postavim neprijatelje tvoje
za podnožje nogama tvojim?*

Nisu li oni svi poslužnički duhovi poslani za službu radi onih koji imaju baštiniti spasenje?» (Heb 1, 1-14).

To se poglavlje u Poslanici Hebrejima može shvatiti kao polazište, a možda i kao završetak, jer se u njemu o vjeri nalazi gotovo sve. Autor teksta sv. Pavao kreće kroz veliku tajnu vjere i vjernih ljudi. Ponekad smo iznenađeni kako je vjera u Bibliji opisana. Svi ljudi koji su u Svetom pismu opisani kao sveti: proroci, patrijarsi, možda s iznimkom Marije, bili su grešnici, odbačeni, slomljeni, posrnuli, nevjerni – svi do jednog. Svi ljudi koje Sveto pismo predstavlja kao heroje vjere nisu slatki, pobožni ljudi koje susrećemo u 13. ili 14. stoljeću. To ima više veze s europskom prošlošću nego s Božjim razumijevanjem onoga što znači biti svet. Što znači dati sebe Bogu? Ono što pronalazimo u definiciji biblijske vjere vrlo je prizemljeno putovanje ispunjeno promašajima. Čini se kao da je put prema zrelosti nužno nezreo. Nužno! A dano nam je misliti kako bismo u svojim pokušajima već morali biti zreli, te stoga završimo potiskujući mnoge stvari, puno snage i puno istine. Sjetimo se samo labuda i psa u sebi – trebali bismo ih staviti zajedno, no previše vremena provodimo srameći se psa u sebi, trčeći od njega. Upravo to udaljava mnoge od svetosti. Mnogi su pobožni, ali nisu sveti. Pobožni, da, ali nemaju biblijske vjere u sebi.

Sveti Pavao, autor Poslanice Hebrejima, govori da je vjera sigurnost u onom čemu se nadamo. Dokaz za one stvarnosti koje ne vidimo. To nije puki optimizam nego sigurnost u život s nesigurnošću. Kada žustro težimo stvoriti vlastitu sigurnost izvana, postoji velika vjerojatnost da nismo dosegli sigurnost iznutra. Sigurnost kojoj se tek nadamo. Uvjerenje, u stvari, koje još nismo vidjeli.

Ne govorim o nebu kada govorim o tome!!! Mislim da je jedna od najvećih slabosti biblijske definicije vjere u kasnijoj kršćanskoj definiciji budućeg svijeta. Cijeli je Stari zavjet pisan u kontekstu ovoga svijeta. Čak mnogi Židovi još dandanas ne vjeruju u budući svijet. Upravo to čini Jobovu knjigu tako snažnom. Gane me kad gledam Joba kako se napreže razumjeti tko je Bog za njega u ovom životu. To ne znači činiti ono što je određeno da bi se kasnije dobila neka nagrada. Nema osjećaja »osiguranja protiv požara«, nema dekadentne teologije u kojoj dolazi do izražaja strah da će Bog kazniti ljude za svu vječnost zbog njihovih zlih djela koje su učinili. Nema toga! Nego, kako ja živim u iskrenom odnosu s istinom, s Bogom? Cijeli Stari zavjet napisan je u tom kontekstu. Ljudi Starog zavjeta nisu vjerni Bogu zato da bi poslije mogli ići u nebo.

Da bi se očistila biblijska vjera u nama, moramo dopustiti nešto gotovo nemoguće nama kršćanima – pokušati se vratiti u taj prostor. Možete li zamisliti da činite nešto samo za to djelo koje činite, iz jednostavnog razloga jer je to istina? Možete li zamisliti da ovo što činimo nema smisla čak i na duge staze, pa

čak i da nema vječnog života, bismo li još uvijek rekli da je to dobar život, dobar način da provedemo svojih 50 godina ili koliko će ih već biti? Možemo li mi to reći za svoj život? Činimo li nešto jedino zato što činimo i jer je to ispravno i dobro i jer je samo za sebe nagrada, a ne u ime neke druge nagrade? Mnogi kršćani to ne mogu reći. Njihova je osnovna ideja da je »pakao sve do neba« i odreći će se pakla jer će poslije za nagradu dobiti nebo. Na to smo mislili kada smo rekli »osiguranje protiv požara«. U takvoj vjeri nema vitalnosti, već je to igra. Ona uglavnom djeluje na duge staze. Kakve li vrline ima u tome?!

Neki su drugi ljudi izabrali djelovanje na kratke staze i oni smatraju da je »nebo sve do pakla«. Oni su odlučili da se sada zabavljaju. Oni drugi odlučili su da će se zabavljati kasnije, u nebu. I koja je razlika? To je samo stvar kronologije i vremena. Zašto bi Bog nagradio jednu skupinu kad se ova druga skupina doima kao da su praktični realisti, oni koji su odlučili sada se zabavljati i kasnije biti kažnjeni? Zašto bi Bog to radio? Zar on mrzi zabavu? Njihovo je mišljenje da treba uživati sada, a vi ostali, religiozni, zabavljat ćete se i uživati kasnije. U tome samome nema nikakve vrline. Dobro je rekla Katarina Sijenska: »Nebo je sve do neba i pakao je sve do pakla.« Upravo sada birate. Izabirete ono što želite. Neki ljudi biraju život, a neki smrt. Najgori su cinici, nesretni, jadni i čine da se drugi oko njih osjećaju isto tako. U njihovim životima nema radosti, to je »religioznost osiguranja protiv požara« – oni nisu ušli u vitalnost i misterij biblijske vjere. Sve čine u ime nečega drugog, ne zbog toga samoga. Stoga je njihov život radikalno neautentičan i nije stvaran. U biti, koristeći modernu terminologiju, može se reći: Oni igraju igru.

No, zavirimo i u jedanaesto poglavlje Poslanice Hebrejima, koje kazuje:

»Vjera je čvrsto stajanje na onom čemu se nadamo, uvjerenje o stvarima kojih se ne vidi. Zbog nje su pređi primili pohvalno svjedočanstvo.

Vjerom doznajemo da je svijet bio stvoren Božjom riječju, tako da je vidljivo stvoreno od nevidljivog.

Vjerom Abel prinese Bogu bolju žrtvu nego Kain. Po njoj primi svjedočanstvo da je pravedan kad Bog posvjedoči pri njegovim darovima. Po vjeri Abel još govori, premda je mrtav.

Vjerom je Henok prenesen te nije iskusio smrti; i više ne bijaše nađen, jer ga Bog bijaše prenio. Prije, naime, nego bijaše prenesen primi svjedočanstvo da se svidio Bogu. A bez vjere je nemoguće svidjeti se; jer, onaj koji hoće pristupiti Bogu mora povjerovati da postoji Bog i da nagrađuje one koji ga traže.

Vjerom Noa, poučen od Boga o onom što još ne bijaše vidljivo, s pobožnim poštovanjem sagrađi lađu za spas svoje obitelji. Vjerom osudi svijet i postade baštinikom pravednosti koja dolazi iz vjere.

Vjerom Abraham posluša kad bi pozvan da ode u zemlju koju je imao primiti u baštinu. Ode, a da nije znao kamo ide. Vjerom se iseli u obećanu zemlju kao u tuđu i nastani se u šatorima zajedno s Izakom i Jakovom, subaštinicima istog obećanja, jer je očekivao grad s temeljima kojemu je Bog graditelj i tvorac.

Vjerom i sama Sara, i to unatoč vremenšnoj dobi, primi moć da osnuje potomstvo, jer je držala vjernim onoga koji joj je obećao. Zato se i rodiše od jednoga jedinog čovjeka, i to gotovo mrtva, mnogobrojni kao zvijezde nebeske, kao neizbrojiv pijesak na žalu morskome.

U vjeri umriješe svi ti ne primivši obećano, već ga izdaleka vidješe i pozdraviše te priznadoše da su tuđinci i putnici na zemlji. Oni koji tako govore očituju da traže domovinu. A da su pod tim još mislili na onu iz koje bijahu izišli, još bi imali priliku da se vrate. Ali, sad, oni teže za boljom, to jest za nebeskom. Zato ih se Bog ne stidi, ne stidi se nazivati se njihovim Bogom. Zbilja im je pripravo grad.

Vjerom je Abraham, kad je bio stavljen na kušnju, prinio Izaka, i taj koji je svog jedinorođenca prinio bio je onaj koji bijaše primio obećanja, kojemu bijaše kazao:

Po Izaku ćeš imati potomstvo.

Mislio je da je Bog kadar i mrtvaca uskrisivati. Zato, sa slikovitim značenjem, dobi Izaka natrag.

Vjerom Izak blagoslovi Jakova i Ezava, s obzirom na buduće.

Vjerom Jakov na umoru blagoslovi svakoga pojedinog sina Josipova, i pokloni se duboko, oslonivši se na vršak svoga štapa.

Vjerom se Josip umirući sjeti izlaska sinova Izraelovih i dade naredbe u pogledu svojih kostiju.

Vjerom Mojsija, kad se rodi, njegovi ga roditelji sakriše tri mjeseca zato što vidješe da je to djetesce lijepo i što se pobojaše kraljeve odredbe.

Vjerom Mojsije, kad odraste, odbi da ga nazivaju sinom faraonove kćeri. Radije odabra biti zlostavljan zajedno s Božjim narodom nego imati časovito grješno uživanje. Sramotu je Kristovu smatrao većim bogatstvom od egipatskog blaga, jer je gledao na buduću nagradu.

Vjerom ostavi Egipat, ne bojeći se kraljeve srdžbe. Bi, naime, postojan kao da gleda Nevidljivoga.

Vjerom je svetkovao Pashu i škropljenje krvlju, da se Zatirač ne bi dotakao Izraelovih prvenaca.

Vjerom Izraelci prijedoše Crveno more po suhoj zemlji, a Egipćani se, kada to pokušase, utopiše.

Vjerom se srušiše zidine jerihonske pošto se sedam dana obilazilo oko njih.

Vjerom bludnica Rahaba ne poginu s nevjernicima, jer je s mirom primila uhođe.

I što da još kažem? Nedostajalo bi mi i vremena, kad bih htio ispričati o Gideonu, Baraku, Samsonu, Jefti, Davidu te Samuelu i prorocima; oni vjerom svladaše kraljevstva, izvršiše pravednost, postigoše obećanja, zatvoriše ždrijela lavovima, ugasiše žestinu ognja, umaknuše oštrici mača, ozdraviše od bolesti, postadoše junaci u ratu, nagnaše u bijeg tuđe bojne redove. Neke žene ponovno primiše svoje mrtve uskrsnućem. Jedni odbijajući oslobođenje biše mučeni na kolu da postignu bolje uskrsnuće. Drugi, opet, iskusiše izrugivanja i bičeve, pa još okove i tamnice, biše kamenovani, stavljeni na kušnju, raspiljeni; poginuše

mačem; išli su amo-tamo u ovčjim kožusima i kozjim kožama, oskudni, priti-ješnjeni i zlostavljani – lutali su po pustinjama, gorama, pećinama i zemaljskim jazbinama. I ti svi, iako su vjerom postigli pohvalno svjedočanstvo, ne primiše što je obećano, jer je Bog nešto bolje predvidio za nas, da bez nas ne budu usa-vršeni« (Heb 11, 1-40).

Autor teksta niže veliku litaniju i počinje s Abelom. Vjerom Abel prinese Bogu bolju žrtvu nego Kain. Vjerom Noa, obaviješten od Boga o još nevidenim stvarima, sagradi lađu. Vjerom se Abraham pokori kada primi poziv da ode u zemlju koju je imao primiti u baštinu. Vjerom krene ne znajući kamo ide. Tako imamo Abrahama, osobu velike vjere, koji ide od onoga u što je siguran prema onome gdje nije siguran, prema onome što ne poznaje. To je prava paradigma vjere. To je putovanje povjerenja, putovanje predanja i svakako je putovanje u nepoznato. To ne znači živjeti u sigurnosti s katekizmom u ruci i držati se toga do kraja života. Tako u sigurnosti živjeti znači nikamo ne putovati, već samo nastavljati stari način života. Staro prakticirati, a vjeru ne pojmiti. Mnogi ostanu na vrlo nezreloj i djetinjastoj razini vjere, vjere koja nikad niti ne do-takne pitanje o dobru i zlu. Živimo u vremenu u kojem mnogi ljudi umiru od gladi. Svijet se zaljubio u ratove i ubijanja, a kršćani uglavnom nisu sposobni dotaknuti ta pitanja. Oni ih jednostavno mimoiđu jer im je savjest tako silno nerazvijena da uglavnom i ne postavljaju pitanja o pravom značenju dobra i zla, o Evandjelju i pashalnom misteriju. Mnogi su jednostavno kršćani katolici! Nikad ih nitko, čini se, nije podučio biblijskoj vjeri i tome što bi ona od njih mogla tražiti, kamo bi ih mogla voditi, koliko će toga morati napustiti i koliko će novih zemalja morati proći – kao što je Abraham to učinio.

Dakle, vjerom se Abraham preseli u obećanu zemlju kao u tuđu i nastani se u šatorima skupa s Izakom i Jakovom (živjeti u šatorima – znači biti spreman dići se i otići, to nije siguran život u ciglama i gdje je sve na svom mjestu), jer je očekivao grad s temeljima kojemu je Bog graditelj i tvorac. Taj grad je onaj koji je Isus opisivao kao kraljevstvo nebesko. »Sve tu na zemlji prolazi i nemojte uzimati to za ozbiljno«, govori Gospodin. To u isto vrijeme stvara napetost Novog zavjeta gdje smo pozvani živjeti sada, kao da je to sve, ali u isto vrijeme (eto paradoksa) znati da će to sve proći. Uzeti to sve apsolutno ozbiljno, jer je to sve što imamo i opet ne uzeti preozbiljno. To je kreativna tenzija biblijske vjere. Ako možete činiti oboje, slobodni ste. Nema odveć ljudi koji to mogu. Većina kršćana živi kao da će to sve proći i ne uzimaju ovaj svijet za ozbiljno. To znači da niti sebe ne uzimaju preozbiljno.

U 13. retku jedanaestog poglavlja Poslanice Hebrejima imamo najnevjero-jatniji tekst koji govori sljedeće: »Svi ovi umriješe u vjeri *ne primivši što je obe-ćano*.« Što? Zar se to ne isplati s Gospodinom? Mislili smo da je vjera upravo to da se nešto dobije, da je to zato »kako bi se...«, a ovdje piše da su svi umrli i da ono što su mislili da će dobiti nisu dobili. Vjera im se nije isplatila! Međutim, vjera nije zato da bi se bilo što dobilo, nije zato »kako bismo to ili to«, nije »zato

da bi smo došli u nebo«. Vjera nije način da se Boga nagovori da čini čuda. Vjera je vjera. Ona je svoj vlastiti kraj. Vjera je ono što Bog čini na zemlji. Vjera je jedini način da se raste. Isus je rekao: »Kada se vratim, hoću li naći vjere na zemlji?« Nije rekao: »Kada se vratim, hoću li naći ljude koji nedjeljom idu na misu?« Nije rekao: »Kada se vratim, hoću li naći ljude koji idu svaki tjedan na ispovijed? Hoću li naći ljude koji se jako brinu za svoje grijeh?« Ima ljudi koji sve to rade i nemaju puno vjere. Oni su puni straha, ali ne vjere. Abraham je otac vjere, a nikad nije išao na misu. Kako bi ga Bog mogao voljeti, pa nikad nije bio na misi? Nikad nije bio ni na ispovijedi, a koliko znam nije bio niti kršten! Nije bio na potvrdi, nije bio katolik, nije ni čuo za rimokatoličku Crkvu – nema šanse da se Bogu svidi takav, pa nije radio ništa od onoga što nam je rečeno da moramo raditi. Sigurno nije mogao uspjeti kao takav. O, svaka kultura to čini, svako doba to isto čini – da, ne želimo toliko Gospodina koliko želimo svoj sustav. Bilo koji sustav po kojem će naše uvijek mlade duše biti spašene.

Vjerom je Abraham, kad je bio stavljen na kušnju, prinio kao žrtvu sina Iza-ka. Vjerom Mojsija, kad se rodi, njegovi roditelji skrivahu tri mjeseca, a on na kraju povede Izraelce u obećanu zemlju. Vjerom Izraelci prijeđoše Crveno more kao po suhoj zemlji. Vjerom i sama Sara, iako usahla krila u poodmakloj dobi, postade sposobna zatrudnjati jer je smatrala vjernim Onoga koji je to obećao. I što da još kažemo o Gideonu, Baraku, Samsonu, Jefti, Davidu, Samuelu i pro-rocima – nijedan od njih nikada neće biti kanoniziran (đavolji bi ih odvjetnik srušio već u prvoj rundi). Ti ljudi u vjeri osvojiše kraljevstva, izvršiše pravdu, postigoše obećanja, zatvoriše usta lavovima, ugasiše žestinu ognja, izbjegoše oštrici mača, ozdraviše od bolesti, bijahu junaci u boju, nagnaše u bijeg tuđe bojne redove. Pomalo epski opis i podosta dramatičan. Neke žene ponovo primiše svoje mrtve zbog uskrsnuća. Jedni bijahu mučeni na kolu, odbijajući oslobođenje da postignu bolje uskrsnuće. Drugi opet iskusiše izrugivanja i udarce i povrh toga okove i tamnice. Bijahu kamenovani, stavljeni na kušnju, raspiljeni, umoreni mačem; išli su tamo-amo u ovčjim kožusima i kozjim kožama, osku-djevajući, nevoljeni i zlostavljani (a sada slijedi predivan redak) – oni kojih svijet ne bijaše dostojan! Danas bismo rekli da su bili veći od života. Da, ljudi koji su bili veći od života. Pa nastavlja: lutajući po pustinjama, gorama, po špiljama i zemaljskim pukotinama. Tada ponavlja onaj stravičan i predivan redak: ti svi, iako su postigli pohvalno svjedočanstvo zahvaljujući vjeri, ne primiše ono što je obećano, jer je Bog nešto bolje predvidio za njih.

Dalje sv. Pavao u dvanaestom poglavlju Poslanice Hebrejima objašnjava Kristov misterij. No, glavna je misao da ne možemo koristiti vjeru i učiniti je da bude nešto što će zadovoljavati naše potrebe, kao recimo da se osjećamo sigurnima. Upravo suprotno, vjera nas poziva na radikalnu nesigurnost! Ako napredujemo na tom putovanju, a ako to nije na neki način putovanje prema siromaštvu, sumnjam da je to putovanje vjere. Kako godine prolaze naše tijelo postaje sve slabije i hoću-neću moram uvidjeti da više ne mogu činiti stvari koje

sam nekada mogao činiti. Ako smo pametni, možemo pogledati svoje tijelo i reći: »Ja sam šator koji se sastavio, ne kontroliram, nisam siguran i ne mogu održati svoj vlastiti život, koliko se god trudio jesti zdravu hranu. Očito je da moj život prolazi.« Ako tako iskreno gledamo svoje tijelo, to se jasno vidi. No u unutrašnjem svijetu tu činjenicu volimo previdjeti. Naša reputacija, status, sigurnost, komfor – sve su to načini na koje pokušavamo spasiti sebe i ne imati vjere, ne pouzdati se u Boga. Ponekad smo u Crkvi učinili da nam je pouzdanje zapravo nepotrebno. Da to kažemo na oštrij način: kako smo strukturirali crkveni život, čini se da smo ponekad čak i Boga učinili nepotrebim. To je stoga što odgovaramo na sve svoje potrebe i nije nam potrebno da Bog za nas providi. Nema novih putovanja na koja bismo kretali, novih mjesta na koja bismo išli da nas on vodi. Toliko jako pokušavamo biti savršeni da nam nije potrebno njegovo savršenstvo. Toliko jako pokušavamo pobijediti da nam nije potrebna njegova pobjeda.

No, on nas poziva na put vjere. A biblijska je vjera uvijek putovanje prema nekom novom mjestu i uvijek je napuštanje staroga. Ne možete biti sigurni da ste stigli na neko novo mjesto ako se držite staroga. Ponekad samo stojite u strašnom »između« i prostoru u kojem ne znate gdje ste, u kojem niste sigurni.

Čitajući Joba shvatio sam da on u 38. poglavlju preklinje Boga da mu odgovori. »Govori mi, obrati mi se, reci bilo što, ali mi samo daj do znanja da razgovaraš sa mnom.« A Bog ništa ne govori, ne odgovara. Konačno, na kraju knjige, Bog napokon progovara i kaže: »Jobe, sad je tvoje vrijeme da slušaš, a moje da odgovorim.« Oh, to je tako uzbudljivo i jedva čekate da okrenete stranicu i otkrijete Božje odgovore! No tu vas tek čeka iznenađenje, u sljedećem poglavlju nema niti jednog jedinog odgovora – samo svih 85 pitanja. U vama se javlja srdžba na Boga. Kako nam to možeš raditi? Nema niti jednog odgovora, čak je i rekao da će odgovoriti, a sve što daje su beskrajna pitanja. A to je upravo to! Toliko je puno važnije imati prava pitanja nego imati odgovore. Biblijska vjera ima puno više zajedničkog s pitanjima nego s odgovorima. Kao što je Isus rekao u blaženstvima – blaženi koji čeznu za pravednošću – to i mi moramo činiti.

Potrebno nam je čeznuti, jer ako unutar sebe više ne čeznemo i ne žudimo, kada idemo kroz dan čineći što pravila nalažu, i kada idemo na misu, to nije nužno biblijska vjera. Previše je mrtvih i dosadnih ljudi u kršćanskoj Crkvi. Da, mrtvi i dosadni koji žive religioznim životima i još to nazivaju biblijskom vjerom. Nema u tome ni snage, ni energije! U trenutku vam postane jasna razlika između ljudi iz kojih izvire snaga i onih koji su jednostavno religiozni: koji žive svoje pozive, poštuju pravila, čine sve prave stvari, primaju sve sakramente, ali u njima nema snage. E to nije biblijska vjera! Nameće se razlika između vjere i religije. Nije li ta razlika ontološka, a ne terminološka? Naime, materija vjere kršćanske, izvorno biblijske, uvijek iznova jest pitanje. Takva vjera ne trpi brze na razumu neutemeljene jeftine odgovore. Kršćanska vjera, vjera biblijska, jest vjera razumna. Ili je nema! Za razliku od vjere materija religije su apodiktčne

tvrđnje, brzi kategorični odgovori koji se, uostalom kao u svake druge ideologije, ne dovode u pitanje. U svakom trenutku i za sva vremena religija ima na sva pitanja spremne definitivne odgovore. Religija ne trpi pitanja i nije velika prijateljica razuma. Vjera je snaga za život kroz smrt. To znači stalno puštati život, to jest ono što mi mislimo da je život, za Božju definiciju života.

Također, stalno se propitivati, ponovno definirati – jer stari odgovori više ne vrijede. Bog nas dapače stavlja u situacije u kojima stari odgovori više neće vrijediti. Kada svim silama pokušavamo učiniti svoj život ugodnim kako bi nam stari odgovori još uvijek vrijedili, zakopali smo se na isto mjesto gdje smo bili i prije 30 godina. Tako poričemo misterij Božje ljubavi prema sebi. On nas mora razbiti da bi dopro do nas, da bi njegova veličina doprla do nas, tako da mi ne možemo ostati sićušni. Zato dopustimo Gospodinu da nas vodi u nove prostore, da nas vodi u neosvojene prostore duha gdje više nećemo moći kontrolirati vlastiti život.

U duhovnom životu, ključ za kojim uvijek treba tragati ako želimo pratiti duhovni rast osobe, jest koliko ta osoba još uvijek samu sebe kontrolira. Osobe koje hodaju s Gospodinom polako predaju kontrolu njemu. Najtragičnije je vidjeti 60-godišnju religioznu osobu koja u potpunosti kontrolira svoj život. Ti su ljudi tako uredili svoj život da nikada ne mogu riskirati promašaj, da nikada ne napuštaju svoju kontrolu, da se nikada ne suočavaju s trenutkom nesigurnosti, s trenutkom neugode i okružili su se s ljudima slijepima za život. Ne mislimo da to samo čine starije religiozne osobe, dapače, mlade to čine jednako tako, ako ne i više. To nije vjera! Tako nećemo predati svoje živote novim prostorima, mjestima gdje će Bog smjeti biti naš planer i gdje ćemo se još moći okrenuti prema dijelovima duše koje još nismo otkrili. I u tim još neotkrivenim dijelovima duše postaviti nova pitanja: Zašto kroz cijelu dramatičnu krvavu ljudsku povijest ideologija (laž) dominira nad istinom, zašto je sloboda istodobno prokletstvo i velika tragika, ali i najveći dar što ga Bog darova čovjeku? I čemu tolika neizmjerena ljudska patnja? Je li Bog stvarnost onkraj ljudskih pojmova, ljudskom umu teško doumljiva? Ali pitanje o Bogu čisti um postavlja nužnim načinom ne nalazeći odgovora. Kako stvari stoje u odnosu vjere i razuma? I dok ja postavljam pitanja, nevolja s odsutnim Bogom se nastavlja. Dok je on prisutan u odsutnosti, a odsutan u prisutnosti, krajolik se prolama od krikova boli (vaše i moje i cijelog patničkog čovječanstva). Taj krik boli i ljudske patnje, istodobno i nijemo i glasno, svjedoči o dramatici teodicejskog pitanja (da zlo, patnja, sloboda i duh izlaze iz istog izvora). Ni na teodicejsko pitanje nema odgovora, a ljudski ga um postavlja nužnim načinom. Ništa zato – nema mjesta tjeskobi! Postavljanje pitanja bez nalaženja odgovora svjedoči tek da vjera nije mrtva i da se nije pretvorila u puku religiju.

Nitko zapravo ne voli ostajati tu gdje jest i ne bih želio ostaviti dojam da ja živim na izrečeni način. Međutim, slutim da je to što napisah biblijska vjera. Ponekad, barem u svojim boljim danima, želim tako živjeti i činim male poma-

ke u tom smjeru. U svojim boljim molitvenim danima, molim ga da me vodi, da me uči kako da mu pustim i dopustim da bude Bog. Iskreno, to su jedini dani radosti, jedini dani slobode i dani kada počinjem živjeti svoj neživljeni život. Ne samo svoj, nego i njegov! Da, njegov život kojeg ima u izobilju i kojega još nudi, kojega daje jednostavno jer želi dati i jer iz nekog meni nedokučivog razloga želi da njegova djeca budu kao on.

Gospodine, učini nas ljudima vjere. Poduči nas putu vjere i putu Abrahama i Mojsija, putu Sare... poduči nas kako vjerovati, nadati se. Pouči nas kako se nadati onome što nismo vidjeli. Za to smo stvoreni, za tim čeznemo, to hoćemo! Ti si nas pozvao na vjeru i mi je tražimo od tebe. Tražimo uvijek veću i dublju vjeru. Tražimo vjerovati kao što si ti vjerovao u nas, temeljeno ni na čemu drugom osim na tvom obećanju koje ćeš ti ispuniti na svoj način i u svoje vrijeme. Vjerojatno ne po nekim našim definicijama niti po našim očekivanjima. Tome se nadamo, za tim čeznemo, za to želimo riskirati. To želimo jer tvoj Duh to u nama želi. I to ponovno tražimo zajedno s Isusom i Jobom. Tražimo to u Isusovo ime.